

PROTOKOLL
vid tillståndsprövning
2022-02-14
Stockholm

Aktbilaga 4
Mål nr T 6931-21

JUSTITIERÅD

Kerstin Calissendorff, Dag Mattsson och Stefan Reimer

JUSTITIESEKRETERARE (PROTOKOLLFÖRARE)

Charlotte Hellner Kirstein

PARTER

Klagande

1. Göran Raukola, 19440116-8952

Klövergatan 3

385 32 Torsås

2. Leena Raukola, 19500625-2364

Samma adress

Ombud för 1 och 2: Advokat Henrik Månsson

Amber Advokater Karlskrona KB

Ronnebygatan 49

371 34 Karlskrona

Motpart

Sofia Öhrn, 19861121-5560

Bengtsarvsvägen 7

792 90 Sollerön

Ombud: Advokat Åke Söderman
Advokaterna Söderman och Bergsten HB
Box 83
795 22 Rättvik

SAKEN

Bättre rätt till försäkringsersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2021-10-14 i mål T 14318-20

Målet föredras.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd.

Charlotte Hellner Kirstein

Föredraget 2022-02-14

Lämnat för expediering 2022-02-14

Kerstin Calissendorff

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 08
Rotel 0803

DOM
2021-10-14
Stockholm

Mål nr
T 14318-20

Sid 1 (6)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Mora tingsrätts dom 2020-11-18 i mål T 1205-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. Göran Raukola, 19440116-8952
Klövergatan 3
385 32 Torsås

2. Leena Raukola, 19500625-2364
Samma adress

Ombud för 1 och 2: Advokat Henrik Månsson
Amber Advokater Karlskrona KB
Ronnebygatan 49
371 34 Karlskrona

Motpart

Sofia Öhrn, 19861121-5560
Bengtsarvsvägen 7
792 90 Sollerön

Ombud: Advokat Åke Söderman
Advokaterna Söderman och Bergsten HB
Box 83
795 22 Rättvik

SAKEN

Bättre rätt till försäkringsersättning

Hovrättens domslut, se nästa sida.

Dok.Id 1738449

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 670 90 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

HOVRÄTTENS DOMSLUT

1. Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
 2. Göran Raukola och Leena Raukola ska solidariskt ersätta Sofia Öhrn för hennes rättegångskostnad i hovrätten med 35 447 kr, varav 28 358 kr avser ombudsarvode och 7 089 kr avser mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.
-

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Göran Raukola och Leena Raukola har yrkat att hovrätten ska bifalla deras talan i tingsrätten samt befria dem från skyldigheten att ersätta Sofia Öhrns rättegångskostnad i tingsrätten och i stället förplikta Sofia Öhrn att utge ersättning för deras rättegångskostnad där.

Sofia Öhrn har motsatt sig att tingsrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

Målet har avgjorts utan huvudförhandling.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN I HOVRÄTTEN

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i tingsrätten.

Hovrätten har tagit del av samma bevisning som tingsrätten. Den muntliga bevisningen har redovisats genom uppspelning av ljud- respektive ljud- och bildfiler. Därutöver har Sofia Öhrn i hovrätten som ny skriftlig bevisning åberopat Mora tingsrätts beslut angående anordnande av godmanskap och Mora tingsrätts beslut angående jämkning av godmanskap.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om Sofia Öhrn och Helena Raukola hade ett samboförhållande i sambolagens mening. Sofia Öhrn har bevisbördan för att så var fallet. Det är i hovrätten ostridigt att de stadigvarande bodde tillsammans och hade ett gemensamt hushåll. Frågan är därför om Sofia Öhrn har visat att de hade ett parförhållande i sambolagens mening, se 1 § sambolagen (2003:376).

Som tingsrätten har redogjort för anges i förarbetena till sambolagen att med parförhållande avses ett förhållande vari normalt ingår ett sexuellt samliv, se prop. 2002/03:80 s. 44 och jfr prop. 1986/87:1 s. 252. Vid bedömningen av om det varit fråga om ett parförhållande kan beaktas hur omgivningen har uppfattat parternas relation samt hur parterna själva har betraktat sin relation och om det manifesterats på något sätt. Hänsyn bör också kunna tas till omständigheterna i övrigt.

I målet är det utrett att Sofia Öhrn och Helena Raukola hade ett asexuellt förhållande och att de alltså inte hade något sexuellt samliv. Hovrätten anser likt tingsrätten att -- även om utgångspunkten när sambolagen infördes var att lagen skulle omfatta sådana förhållanden där ett sexuellt samliv ingår -- ett sexuellt samliv inte är en absolut förutsättning för att ett förhållande ska kunna anses vara ett parförhållande. Enligt hovrättens mening kan ett asexuellt förhållande alltså utgöra ett parförhållande i sambolagens mening. I avsaknad av ett sexuellt samliv bör dock högre krav ställas på bevisningen i övrigt för att kunna anse att det är fråga om ett parförhållande i lagens mening, jfr NJA 1994 s. 256.

Av utredningen framgår att begreppen kombo, sambo och vänner har använts för att beskriva Sofia Öhrns och Helena Raukolas relation, såväl av dem själva som av andra. Kombo är inte ett vedertaget begrepp, men har av flera i målet förklarats som kompisar som bor ihop. Sambo är ett juridiskt begrepp och användningen av begreppet i vardagligt tal avser inte alltid sambo i juridisk mening. Det framgår också att de personer som hörts i målet använder begreppen på något olika sätt. Vilket begrepp en person använder för att beskriva sin relation kan också variera beroende på sammanhang.

Av å ena sidan Göran Raukolas, Leena Raukolas och Anton Hennix Raukolas uppgifter samt å andra sidan Lars Öhrns uppgifter framgår att familjerna har haft vitt skilda uppfattningar om Sofia Öhrns och Helena Raukolas relation. Viss försiktighet ska iakttas vid värderingen av deras uppgifter utifrån att de är närstående. Att Göran Raukola och Leena Raukola är parter i målet påverkar också värderingen av deras uppgifter. Den omständighet att de inte hade köpt gården till Helena Raukola om de hade vetat att hon var sambo med Sofia Öhrn kan också i viss utsträckning ha påverkat

vilka uppgifter Helena Raukola lämnade till dem om relationen. Även om familjerna har haft regelbunden kontakt med Sofia Öhrn och Helena Raukola efter att de flyttade till Sollerön har de inte träffats så ofta. Deras inblick i Sofia Öhrns och Helena Raukolas relation och vardag under den perioden var därför begränsad.

De som umgicks mer frekvent med Sofia Öhrn och Helena Raukola efter flytten till Sollerön är vittnena Eva Blomkvist Ström, Marianne Forsberg, Bengt Lindborg och Ann-Britt Norin. Såvitt framkommit bodde de grannar med Sofia Öhrn och Helena Raukola och träffade dem förhållandevis ofta under i vart fall några år. Grannarna har på olika sätt beskrivit att de uppfattade Sofia Öhrn och Helena Raukola som ett par som delade på allt och såg en framtid tillsammans. Deras uppgifter bygger i olika utsträckning på egna iakttagelser samt vad Sofia Öhrn och Helena Raukola berättat för dem om sin relation. Eva Blomkvist Ström, som bevitnade testamentet och gåvobrevet, har uppgett att hon aldrig har haft anledning att ifrågasätta sättet som Sofia Öhrns och Helenas Raukolas själva definierade sin relation i de handlingarna, dvs. som sambor.

Hovrätten finner att grannarnas uppgifter ger starkt stöd för att Sofia Öhrns och Helena Raukolas närmaste omgivning har betraktat dem som ett par och som sambor. Lars Öhrns uppgifter, som enligt ovan ska värderas med viss försiktighet, ger också stöd för den slutsatsen. Helena Raukolas familjs och övriga vittnens uppgifter i detta avseende föranleder ingen annan bedömning.

Sofia Öhrn har uppgett att hon och Helena Raukola hade en djup känslomässig relation och att de betraktade sig som sambor. Hon har vidare uppgett att de inför andra ofta använde begreppet kombo för att inte behöva förklara sin asexualitet, men att de använde begreppet sambo i juridiska handlingar eftersom det var det juridiska begreppet för deras relation. Att även Helena Raukola har gett uttryck för att hon betraktade dem som sambor får stöd av Bengt Lindborgs uppgifter. Det av Helena Raukola upprättade testamentet och gåvobrevet ger stöd för att hennes vilja var att hon och Sofia Öhrn skulle betraktas som sambor, jfr RH 1993:91. Därtill framgår av Lars Öhrns uppgifter att Helena Raukola och Sofia Öhrn tog juridisk rådgivning inför upprättandet av dessa handlingar för att säkerställa att deras vilja att dela på allt blev

formellt giltig. Testamentet och gåvobrevet ger mot den bakgrunden starkt stöd för att Sofia Öhrn och Helena Raukola betraktade sig som sambor.

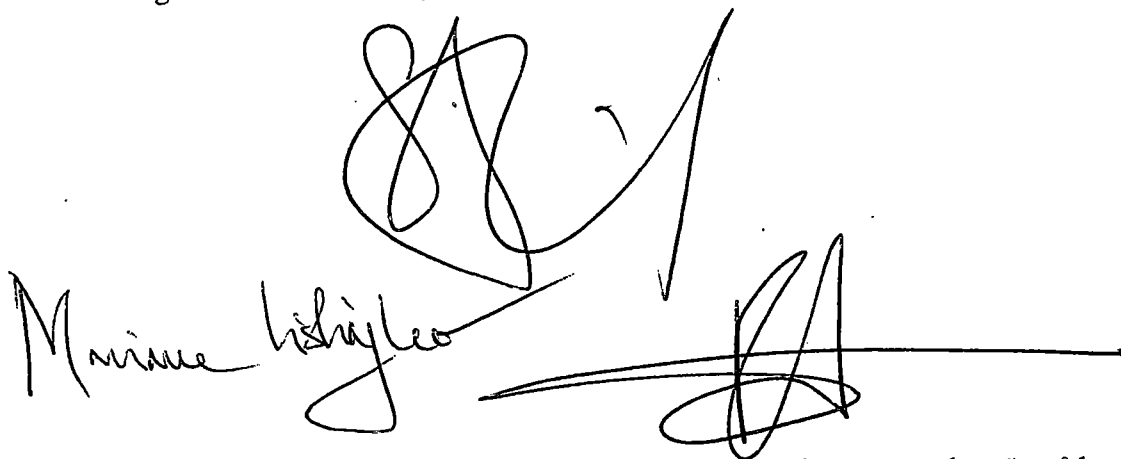
Hovrätten anser att utredningen visar att Sofia Öhrn och Helena Raukola betraktade sig som sambor i sambolagens mening och önskade reglera sina mellanhavanden som sambor. Därtill framgår av såväl skriftlig som muntlig bevisning att Sofia Öhrn och Helena Raukola levde ett gemensamt liv på gården på Sollerön där de delade på sysslor samt hade ett gemensamt umgänge och gemensamma intressen. Vidare framgår av utredningen att de planerade för en framtid tillsammans. Också dessa omständigheter talar med styrka för att deras relation var att anse som ett parförhållande.

Sammantaget anser hovrätten att Sofia Öhrn har visat att hon och Helena Raukola hade ett parförhållande och därmed var sambor i sambolagens mening. Det innebär att Sofia Öhrn har bättre rätt till försäkringsersättningen. Tingsrättens dom ska alltså inte ändras.

Vid denna utgång ska Göran Raukola och Leena Raukola ersätta Sofia Öhrns rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten. Hovrätten gör ingen annan bedömning än den som tingsrätten har gjort i frågan om storleken på rättegångskostnaderna där. Yrkat belopp för rättegångskostnader i hovrätten är skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2021- 11 - 11

The image shows three handwritten signatures in black ink. The signature on the left is 'Marianne Lishajko'. The signature in the middle is a large, stylized signature, likely 'Staffan Lind'. The signature on the right is another stylized signature, likely 'Robert Green'. The signatures are written over a horizontal line.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Staffan Lind, referent, samt hovrättsråden Marianne Lishajko och Robert Green.

MORA TINGSRÄTT
Rotel 3

DOM
2020-11-18
Meddelad i
Mora

Mål nr
T 1205-19

PARTER

Kärande

1. Bror GÖRAN Raukola, 19440116-8952
Klövergatan 3
385 32 Torsås

2. LEENA Inkeri Raukola, 19500625-2364
Medborgare i Finland
Klövergatan 3
385 32 Torsås

Ombud för 1 och 2: Advokat Henrik Månsson
Amber Advokater Karlskrona KB
Ronnebygatan 49
371 34 Karlskrona

Svarande

SOFIA Anna Christina Öhrn, 19861121-5560
Bengtsarvsvägen 7
792 90 Sollerön

Ombud: Advokat Åke Söderman
Advokaterna Söderman och Bergsten HB
Box 83
795 22 Rättvik

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. Göran Raukola och Leena Raukola ska solidariskt ersätta Sofia Öhrn för hennes rättegångskostnader med sammanlagt 114 660 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker. Av beloppet avser 91 728 kr ombudsombudsarvode och 22 932 kr mervärdesskatt.

Dok.Id 179203

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 31 792 21 Mora	Strandgatan 10	0250-296 00 E-post: mora.tingsratt@dom.se www.moratingsratt.domstol.se :För info. om tingsrättens personuppgiftsbehandling GDPR		måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Göran Raukola och Leena Raukola, som är makar, hade tillsammans dottern Helena Raukola som avled den 14 januari 2018. Helena Raukola hade när hon avled en grupplivförsäkring i Folksam (GF 17001) med dödsfallkapital om 320 000 kr. Enligt försäkringsvillkoren är förmånstagare till dödsfallskapet i första hand make, registrerad partner eller sambo och i andra hand arvsberättigade släktingar. Göran Raukola och Leena Raukola har gjort gällande att de är arvsberättigade släktingar till avlidna dottern Helena Raukola och första förmånstagare till försäkringsersättningen. Då även Sofia Öhrn gjort anspråk på försäkringsersättningen såsom varande sambo till avlidna Helena Raukola, har Folksam hos Länsstyrelsen i Stockholm nedsatt försäkringsersättningen om 320 000 kr jämte eventuell ränta.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Kärandena

Göran Raukola och Leena Raukola har yrkat att tingsrätten ska fastställa att de i förhållande till försäkringsbolaget Folskams försäkring GF 17001 (Helena Raukola, 860803-8942) har bättre rätt än Sofia Öhrn till den hos Länsstyrelsen i Stockholm nedsatta försäkringsersättningen om 320 000 kr jämte eventuell hos Länsstyrelsen upplupen ränta.

Göran Raukola och Leena Raukola har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Svaranden

Sofia Öhrn har bestridit käromålet.

Sofia Öhrn har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

Kärandena

Kärandena har gjort gällande att de är arvsberättigade släktingar till avlidna dotter Helena Raukola och därmed första förmånstagare till den grupplivförsäkring som Helena Raukola hade från vilken det nedsatts försäkringsersättning hos Länsstyrelsen i Stockholm av försäkringsbolaget Folksam. Helena Raukola och Sofia Öhrn bodde inte stadigvarande i ett parförhållande och de var inte sambor. Helena Raukola hade varken make, registrerad partner eller sambo. Göran och Leena Raukola är därmed förmånstagare till gruppförsäkringen i egenskap av arvsberättigade släktingar.

Svaranden

Sofia Öhrn har gjort gällande att hon är första förmånstagare till försäkringsersättningen då hon var sambo med Helena Raukola vid dennas bortgång. Hon och Helena Raukola har stadigvarande bott tillsammans i ett parförhållande och de hade gemensam bostad, hushåll och gemensamt konto för levnadsomkostnaderna. De hade ett asexuellt förhållande. Hon är att anse som sambo enligt försäkringsvillkoren och hon har därmed bättre rätt till försäkringsersättningen.

UTVECKLING AV TALAN

Kärandena

Helena Raukola avled den 14 januari 2018 genom att hon valde att själv avsluta sitt liv genom en överdos. Helena Raukola var då 31 år. Helena Raukola hade den 14 september 2016 upprättat ett testamente till förmån för Sofia Öhrn. Parterna har haft en tvist i domstol om giltigheten av testamentet. Mora tingsrätt har i dom funnit att testamentet är giltigt. Göran och Leena Raukola har överklagat tingsrättens dom, men varken hovrätten eller Högsta domstol har meddelat prövningstillstånd.

Helena Raukola hade en god relation till föräldrarna och de hade regelbunden kontakt. Helena Raukola hade psykiska problem. Helena Raukola ville få äga och sköta om ett eget hus. Ägandet skulle stärka henne självkänsla och välmående. Göran och Leena Raukola köpte därför ett hus i Mora till Helena Raukola i september 2015. Helena Raukola flyttade in i huset 2015. Samma år flyttade även Sofia Öhrn in i huset. Helena Raukola förklarade för föräldrarna att de var kompisar och att de skulle bo tillsammans som "kombos" med Sofia Öhrn som hyresgäst.

Gällande Helena Raukolas grupplivförsäkring i Folksam innebär i praktiken att om Helena Raukola och Sofia Öhrn var sambor så är Sofia Öhrn förmånstagare, men om de inte var sambor är det föräldrarna Göran och Leena Raukola som är förmånstagare till försäkringen. I försäkringsvillkoren finns ingen definition av vad som anses utgöra ett samboförhållande utan det hänvisas i villkoren till sambolagen. För att det ska vara fråga om ett samboförhållande enligt sambolagen krävs normalt att det föreligger ett sexuellt samliv. Helena Raukola och Sofia Öhrn har inte haft ett sådant samliv, utan deras förhållande var platoniskt eller asexuellt. Helena Raukola ansåg heller inte eller gav uttryck för att hon levde i en parrelation med Sofia Öhrn. Helena Raukola angav Sofia Öhrn som sin "kombo" med vilket hon menade att de var kompisar som levde tillsammans. Helena Raukola och Sofia Öhrn har kallat sig för bästa vänner, systrar, kombos för att få andra att förstå att de hade en ovanlig relationsform och att de hade en asexuell relation. Helena Raukola angav på sitt Facebook-konto att hon var singel. Helena Raukola och Sofia Öhrn hade inte heller en sådan hushållsgemenskap som krävs enligt sambolagen för att deras förhållande ska ses som en samborelation. Helena Raukola och Sofia Öhrn var därmed inte sambor i sambolagens mening. Sofia Öhrn är därmed inte att betrakta som sambo till Helena Raukola och har därför inte rätt till försäkringsersättningen.

Svaranden

Helena Raukola och Sofia Öhrn hade inte ett lesbiskt parförhållande utan hade ett uttalat asexuellt förhållande. De levde tillsammans i ett parförhållande som livskamrater och de hade gemensam hushållsekonomi. Helena Raukola och Sofia Öhrn

har därför varit sambor. De var folkbokförda på samma adress i Luleå från den 2 juli 2012. Helena Raukola och Sofia Öhrn träffades när de bodde i Luleå. Under en gemensam bilsemester 2013 besökte de olika platser och förälskade sig Dalarna och i Sollerön. De hyrde först en lägenhet på Sollerön och sedan köptes gården 2015. Helena Raukola köpte gården på Sollerön med hjälp av föräldrarna. Helena Raukola överlät i gåvobrev halva fastigheten på Sofia Öhrn. Helena Raukola lät även upprätta ett testamente med Sofia Öhrn som universell testamentstagare. I testamentet angavs Sofia Öhrn som sambo. Helena Raukola hade inte någon god relation till föräldrarna och hon led av kraven från modern. Helena Raukola och Sofia Öhrn levde som ett par och i ett djup känslomässigt asexuellt förhållande.

DOMSKÄL

Utredningen i målet

Göran och Leena Raukola har som muntlig bevisning åberopat förhör med sig själva under sanningsförsäkran samt vittnesförhör med Naima Trogen, Ann-Sofie Snitt Harlén, Malin Trapp, Anton Hennix Raukola, Per Ericson och Maria Arnesson. Göran och Leena Raukola har som skriftlig bevisning åberopat försäkringsbevis med villkorssammanfattning, underrättelse om nedsättning av försäkringsersättningen, Folksam's besked om att försäkringsersättningen nedsatts, gruppförsäkringsvillkor sjuk- och efterlevandeförsäkring för 2018, utdrag från tidningarna Dala-Demokraten och Dalabygden, krisplan från Mora lasarets psykiatriska mottagning, bilaga till medlingsprotokoll i Svenska kyrkan, utdrag från Facebook, utdrag från journaler från vuxenpsykiatri vid Mora lasarett samt utdrag från journaler från vuxenpsykiatri Falun och Säter. Vidare har rättsfall som åberopats ingivits.

Sofia Öhrn har som muntlig bevisning åberopat förhör med sig själv under sanningsförsäkran samt vittnesförhör med Naima Trogen, Eva Blomkvist Ström, Marianne Forsberg, Bengt Lindborg, Lars Öhrn, Ann-Britt Norin och Lars Jonsson. Sofia Öhrn har som skriftlig bevisning åberopat Mora tingsrätts dom angående testamentsklander jämte hovrättens och Högsta domstolens beslut att inte bevilja

prövningstillstånd, Förvaltningsrättens och Kammarrättens domar angående gravsättningen, testamente daterat den 14 september 2016, hyreskontrakt med hyresvärden Karin Kent, gåvobrev daterat den 14 september 2016, dödsboanmälan Gruppliv till Folksam, yttrande daterat den 15 maj 2018 av överläkaren Anja Angerfeldt, brev och handanteckningar förda av Helena Raukola, skärmdumpar av meddelanden från Helena Raukola till Sofia Öhrn, handanteckningar förda av Helena Raukola den 29 juli 2013, journalanteckningar samt skärmdumpar på bild- och text meddelanden på sociala medier och på Helena Raukolas Facebook-sida.

De hörda har i huvudsak uppgett följande.

Leena Raukola

Helena Raukola flyttade hemifrån när hon var 20 år. De hade en god relation. Helena hade en dröm om en egen gård. Helena Raukola hittade huset på Hemnet och blev förtjust. Hon köpte huset till Helena Raukola för att hon ville förverkliga hennes dröm. Det var ett stort hus med två kök och tre sovrum. Helena Raukola och Sofia Öhrn hade separata sovrum. Hon och maken hjälpte till att renovera huset. De hade husbil och stannade alltid länge när de hälsade på hos Helena Raukola. Helena Raukola sade att det skulle vara bra om de också flyttade till Mora. Inför köpet av huset frågade hon Helena Raukola om hennes relation till Sofia Öhrn och Helena Raukola svarade Det hade inte blivit något husköp om annars. Hon hörde bara att Helena Raukola sade ordet ”kombo” om Sofia Öhrn, aldrig ordet ”sambo”. Hon uppfattade att de var två kompisar som delade bostad. Helena Raukola hade sin sjukdom, emotionell instabil personlighetsstörning, och ville ha någon som stöttade henne. Hon ville inte bo ensam. Det hände att hon frågade Sofia Öhrn vad som skulle hända om hon träffade en kille och fick till svar att då får han flytta hit. Det var Helena Raukola som hade ansvaret på många sätt och det var hon som gjorde vardagssysslor. Sofia Öhrn manipulerade och utnyttjade Helena Raukola. De hade inget parförhållande. Helena Raukola var snäll, men det förekom mycket meningsskiljaktigheter mellan henne och Sofia Öhrn. Sofia Öhrn var inblandad i husköpet och hon förklarade att hennes föräldrar inte hade råd att bidra ekonomiskt.

Göran Raukola

Han hade en god relation till dottern. Helena Raukola hade en lycklig barndom och han fick offra mycket för att få vara med henne. När Helena Raukola bodde i Mora hade de kontakt på telefon ett par gånger varje vecka. Helena Raukolas relation till Sofia Öhrn var olycklig och destruktiv och Helena Raukola mådde inte bra i relationen. Helena Raukola var rädd att bli övergiven och behövde någon att bo tillsammans med. Helena Raukola sade att hon och Sofia Öhrn var kompisar och kamrater. Sofia Öhrns far beskrev relationen mellan Sofia Öhrn och Helena Raukola som platonisk. När Helena Raukola skulle begravas sade Sofia Öhrn till begravningsbyrån att de hade varit

”kombo”, men begreppet fanns inte hos Skatteverket så det blev antecknas som ”sambor”. Han hjälpte till vid renoveringen av huset och stannade längre tider där. Han gjorde om elinstallationen och bytte ut elementen. De hade kontakt på telefon, sms och skype.

Sofia Öhrn

Hon och Helena Raukola träffades år 2008 på Röda Korset i Umeå. De var båda intresserade av volontärarbete. De blev vänner och umgicks. Från år 2010 blev det mer intensivt mellan dem. De umgicks dagligen och lagade mat tillsammans. De flyttade tillsammans i juli 2012. Under sommaren 2013 var de på bilsemester och blev förtjusta i Dalarna. Hösten 2013 bestämde de sig för att flytta till Dalarna. De hyrde för en bostad på en gård på Sollerön där de bodde i två år. De hade från början ett gemensamt konto som användes för inköp av mat, hushållsartiklar och förbrukningsmaterial. Hon var delaktig när i köpet av huset. Helena Raukola köpte sedan huset med hjälp av sin mor. De flyttade in i huset samtidigt. Hon hade en bil som hon stod som registrerad ägare på, men de delade på kostnaderna för bilen. De gjorde allt tillsammans och de pratade alltid om ”vi”. De skulle leva tillsammans resten av livet. De hade känslor för varandra och de älskade varandra. De ville vara tillsammans. De hade ett känslomässigt förhållande och en attraktion. De kompletterade varandra och deras relation utvecklades till en djupare relation. De hade inget lesbiskt eller sexuellt förhållande. De kontrollerade vad som gällde enligt sambolagen och konstaterade att de inte behövde avtala bort den. Helena Raukola överlät genom gåvobrev halva fastigheten till henne. Helena Raukola vågade inte säga något annat till sina föräldrar än att de var kompisar. Helena Raukola vågade inte säga att de var sambor. För att slippa fördomar och långa förklaringar om att de hade ett asexuellt förhållande använde de ”kombo” för att beskriva förhållandet. De skrev i dokument att de var sambor för att för det var sambolagens begrepp. När Helena Raukolas föräldrar frågade om deras förhållande upplevde hon att Helena Raukola inte vågade svara för att hon var osäker på om fastighetsköpet skulle genomföras om de var sambor. Det stämmer att de hade separata sovrum.

Vittnet Naima Trogen

Hon var kollega med Helena Raukola när de arbetade inom vården. De träffades sällan utanför arbetet. Helena Raukola berättade att hon och Sofia Öhrn var ”kombor”, att de bodde tillsammans, att de delade på allt, men att de inte hade något sexuellt umgänge. Hon ställde aldrig några frågor till Helena Raukola om förhållandet. De pratade mest om djuren och odling.

Vittnet Ann-Sofie Snitt-Harlén

Hon och Helena Raukola arbetade tillsammans under ca ett år på ett gruppboende. De pratade om odling, stickning och annat. De träffades på arbetet. Helena Raukola berättade att hennes föräldrar hjälpte henne att köpa ett hus. Hon uppfattade att relationen till föräldrarna var god. Helena Raukola pratade inte om Sofia Öhrn, mer än att de bodde ihop som vänner. Hon frågade inte mer om relationen.

Vittnet Malin Trapp

Hon var från 2013 och under ca 3-4 år kontaktperson för Helena Raukola vid psykiatri i Mora. Hon och Helena Raukola diskuterade det som var relevant för behandlingen. Hon uppfattade att Sofia Öhrn och Helena Raukola var kompisar som bodde tillsammans, men att det inte var en kärleksrelation eller en sexuell relation som de hade. Helena Raukola sade aldrig att hon och Sofia Öhrn inte hade en kärleksrelation, men hon sade att de inte var lesbiska. Hon uppfattade att de stöttade varandra och att ingen bestämde mer än den andra. Hon vet att Helena Raukola var nervös och stressad inför besök av hennes föräldrar.

Vittnet Anton Hennix Raukola

Göran Raukola är hans far och Helena Raukola var hans sex år yngre syster. Hans föräldrar var skilda och han bodde hos modern i en grannby till byn där Göran Raukola bodde. Han var ofta hos fadern. Under ett år bodde han hos fadern och Helena Raukola. Han och Helena Raukola bodde samtidigt i Luleå och hade då nära kontakt med varandra. Deras kontakt minskade när Helena Raukola flyttade till Sollerön. De hade då kontakt på telefon och sociala medier några gånger per månad. De pratade om vardagliga saker, sjukdomar och olika problem. Helena Raukola hade en pojkvän under 2005 och de bodde tillsammans i ett kollektiv. Helena Raukola var under åren 2010-2011 tillsammans med en annan kille. Helena Raukola trivdes med att bo i kollektiv. Han har inte uppfattat att Helena Raukola levde i ett parförhållande med Sofia Öhrn. Han tror att Helena Raukola skulle ha sagt till honom om hon hade haft en relation till Sofia Öhrn. Helena Raukola pratade om Sofia Öhrn som vän eller kompis.

Vittnet Per Ericson

Han är medlare i Mora församling och fick uppdraget att medla mellan parterna i frågan om gravsättningen. Han försökte att eftersöka vad den avlidna själv hade önskat. Han pratade med Helena Raukolas familj, men Sofia Öhrn och grannar på Sollerön. Familjen pratade om "kombo", medan Sofia Öhrn pratade om förhållandet som "sambo", vilket även grannarna som bevittnat testamenten sade. Han valde att föreslå att familjen, d v s föräldrarna, skulle få bestämma i frågan om gravsättning.

Vittnet Maria Arnesson

Hon är begravningsentreprenör och fick uppdraget att ordna Helena Raukolas begravning. Hon träffade Helena Raukolas föräldrar, Sofia Öhrn och hennes föräldrar ca en vecka efter dödsfallet. Hon frågade efter relationen till Helena Raukola och det blev diskussion. Någon nämnde "kombo" och hon frågade då om det var "sambo" som avsågs. Det var hon som kryssade i rutan för "sambo" för att ange relationen till Sofia Öhrn.

Vittnet Eva Blomkvist Ström

Hon lärde känna Helena Raukola och Sofia Öhrn omkring 2014 när de flyttade till Sollerön. De hade ett gemensamt intresse för djur och utvecklade en vänskap. De träffades ca en gång varje vecka. Hon uppfattade Helena Raukola och Sofia Öhrn som väldigt nära och som sambor. De var båda involverade och planerade för en gemensam framtid. De var båda väldigt delaktiga och ingen bestämde mer än den andra. Hon träffade Helena Raukola samma dag som hon dog. Helena Raukola sade inget om sina föräldrar.

Vittnet Marianne Forsberg

Hon lärde känna Helena Raukola och Sofia Öhrn genom en väninna. De hade ett gemensamt intresse för djur. De bodde ca 300-400 meter ifrån varandra. De umgicks och hjälpte varandra. Helena Raukola och Sofia Öhrn pratade om förhållandet som att de var livskamrater. De hade gemensam ekonomi. När de bastade tillsammans pratade de om kärleksrelationer. Hon tog för givet att de hade ett kärleksförhållande och tänkte att i början av en relation kan det vara lite trevande. Helena Raukola och Sofia Öhrn var inte sexuellt aktiva då, men hon uppfattade att det fanns attraktion och passion. Hon tänkte att var drar man gränser när man blir närmare i relationen. Helena Raukola tyckte att det var besvärande att göra sin mamma ledsen. Helena Raukola ville vara föräldrarna till lags.

Vittnet Bengt Lindborg

Han kände Helena Raukola och Sofia Öhrn en längre tid genom att de hade djur och att de bodde på Sollerön där även han bor. De hade kontakt ett par gånger varje månad. Han hade insyn i deras förhållande och hur de levde. Han hade förtroliga samtal med Helena Raukola. Han skjutsade henne till sjukhuset när hon gjorde sig illa. Han var med på hennes vårdplaneringar. Han hade insyn i den dagliga verksamheten för henne och Sofia Öhrn. Hon och Sofia Öhrn skötte gården och djuren tillsammans och de såg en framtid tillsammans. Han betraktade dem som sambor. Helena Raukola uttryckte det så på sjukhuset.

Vittnet Ann-Britt Norin

Helena Raukola och Sofia Öhrn hyrde bostad av hennes mans kusin. De blev grannar och lärde känna varandra. De hade gemensamt intresse i att odla. Helena Raukola och Sofia Öhrn sade att de ville bo och leva på Sollerön. Hon uppfattade dem som ett par som bestämt sig för att leva och bo tillsammans.

Vittnet Lars Jonsson

Han är anställd som politiskt sakkunnig på RFSL som är Sveriges största organisation för homosexuella, bisexuella, transpersoner m m. RFSL sysslar med politiskt påverkansarbete och har en bred verksamhet i övrigt. Han arbetar sedan 10 år tillbaka på förbundskansliet och har en fil kand i humaniora. Han har tagit del av handlingar från advokaten Åke Söderman och en lång skriftlig redogörelse från Sofia Öhrn om hennes och Helena Raukolas samboförhållande. Han har satt sig in i kriterierna för den rättsliga bedömningen av ett samboförhållande. Sambolagen är enligt förarbetena från 2002/03 könsneutral. För att det ska vara ett samboförhållande ställs tre krav: det ska vara fråga om ett stadigvarande boende tillsammans, ett parförhållande var det som regel ingår ett sexuellt samliv och det ska vara fråga om en ekonomisk gemenskap. Av förarbetena framgår att det i ett samboförhållande ”i regel och normalt” ingår ett sexuellt förhållande. Parförhållanden kan se ut på många sätt. I ett äktenskap ställs inga krav på att ett sexuellt samliv ska ingå eller förekomma.

Vittnet Lars Öhrn

Han är far till Sofia Öhrn. Helena Raukola var som en svärdotter. Helena Raukola och Sofia Öhrn hängde ihop som ett par. Helena Raukola sade att de var sambor och skulle

leva tillsammans och dela allt, men att de inte ville ha en sexuell relation. Helena Raukola förklarade att de var asexuella och att de var sambor, men att de utåt sade att de var "kombor". På sitt 30-årskalas förklarade Helena Raukola hur lycklig hon var med Sofia Öhrn och på gården. Helena Raukola och Sofia Öhrn vill att han och hans fru skulle träffa Helena Raukolas föräldrar. Det var tydligt att de var svärföräldrar.

Tingsrättens bedömning

Frågan som tingsrätten har att ta ställning till är vem av parterna som i förhållande till försäkringsbolaget Folksams försäkring GF 17001 avseende Helena Raukola, ska anses ha bättre rätt till försäkringsersättning om 320 000 kr som nedsatts hos Länsstyrelsen i Stockholm.

Det är i målet ostridigt att Helena Raukola och Sofia Öhrn stadigvarande bott tillsammans, att de har haft ett gemensamt hushåll och att de inte haft någon sexuell samvaro, d v s att deras förhållande har varit asexuellt. Det är vidare ostridigt att det i försäkringsvillkoren för Folksams Grupplivförsäkring GF 17001 anges att förmånstagare för dödsfallskapitalet är i första hand make, registrerad partner eller sambo och i andra hand arvsberättigade släktingar. Det är ostridigt att förmånstagarförordnande saknades för försäkringen. Vidare är ostridigt att det av Folksams Försäkringsvillkor för Grupp-försäkring under rubriken Förklaring till viktiga begrepp anges för begreppet sambor att "med sambor menas avses två ogifta personer som har gemensamt hushåll och som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande enligt sambolagen".

Det tingsrätten har att ta ställning till är hur begreppet sambo i försäkringsvillkoren ska tolkas i förhållande till sambolagen. Tingsrätten har därefter att ta ställning till om Helena Raukolas och Sofia Öhrns förhållande varit att anse sådant parförhållande som utgör avses med begreppet sambo. Om tingsrätten kommer fram till att deras förhållande varit ett samboförhållande ska tingsrätten pröva frågan om Sofia Öhrn har bättre rätt till försäkringsersättningen än Göran och Leena Raukola.

Frågan om tolkningen av begreppet sambo

Av Sambolagen (2003:376) framgår i 1 § att med sambor avses två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. Det är ostridigt i målet att det varit fråga om stadigvarande boende och gemensamt hushåll. Den andra förutsättningen för att det ska vara ett samboförhållande är enligt propositionen 2002/03:80 till sambolagen anges på sid 44 att parterna bor tillsammans i ett *parförhållande*. I propositionen anges vidare att härmed avses att de ska bo tillsammans i ett förhållande vari normalt ingår sexuellt samliv.

I den tidigare lagen om sambors gemensamma hem fanns uttrycket "äktenskapsliknande förhållande" som i nuvarande lagen ersattes med uttrycket parförhållande. Någon ändring i sak har inte varit avsikten med ändringen av begreppet. Med äktenskapsliknande förhållande eller parförhållande avses ett förhållande vari normalt ingår sexuellt samliv, såväl i propositionen till nuvarande sambolagen som till den tidigare lagen (se även prop 1986/87:104 sid 99 f). Av förarbetena framgår vidare att det inte bör bli aktuellt att företa någon utredning om parternas sexualliv (se SOU 1999:104 sid 186). Det är i stället uppgifter om hur parterna betraktat sig själva och hur de betraktats av omgivningen som får betydelse när det ska prövas om ett samboförhållande föreligger. Enligt Göran Håkansson i Lexinos kommentar till 1 § sambolagen (3.4 Parförhållande) får även parternas egen uppfattning tillmätas betydelse i de fall ett vänskapsförhållande utvecklas till något som kan tolkas som ett samboförhållande. Håkansson nämner som exempel äldre personer som flyttar samman utan att något sexuellt umgänge förekommer men de stadigvarande bor tillsammans med gemensamt hushåll samt att gränsdragningen mot ett fortsatt enbart vänskapsförhållande får bli beroende på omständigheterna i det enskilda fallet.

Av rättsfallet RH 1989:56, som gällde förordnande av bodelningsförrättare, framgår att hovrätten fann att parterna bott tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden och att den tidigare sambolagen därför var tillämplig på deras förhållande, trots att parternas sexuella samliv hade upphört. Enligt hovrätten krävde lagen att ett

samboförhållande skulle vara äktenskapsliknande och inte att det i alla delar skulle motsvara ett idealäktenskap.

Var Helena Raukolas och Sofia Öhrns förhållande ett parförhållande?

Det är Sofia Öhrn som har att styrka att hon och Helena Raukola levde i ett samboförhållande. Det är mellan parterna ostridigt att det varit fråga om att de stadigvarande bott tillsammans och att de haft gemensamt hushåll. Frågan gäller således om det varit fråga om ett parförhållande.

Sofia Öhrn och Helena Raukola levde i ett uttalat asexuellt förhållande, vilket är ostridigt i målet. Av utredningen i målet har framgått att de av sin omgivning, d v s vänner och grannar, uppfattades som sambor och även att de hade en kärleksrelation. Det har framkommit att de avsåg att leva och bo tillsammans och att de planerade för en gemensam framtid. Frågan är i vilken mån deras uttalade asexuella relation ska inverka på bedömningen om det varit fråga om ett samboförhållande? I ett äktenskap, ställs inga krav på att sexuellt samliv ska förekomma eller ingå. Av förarbetena till sambolagen uttalas att det ska vara fråga om ett parförhållande som det *normalt* ingår ett sexuellt samliv i. Formuleringen i sig utesluter inte att det även kan vara fråga om parförhållanden där ett sexuellt samliv inte ingår. Enligt tingsrätten framstår det som orimligt att frågan om det föreligger ett samboförhållande skulle vara beroende av det förekommer ett sexuellt samliv. Tingsrätten menar därför att Sofia Öhrn har styrkt att hon och Helena Raukola levde i ett samboförhållande.

Frågan om vem av parterna som har bättre rätt till försäkringsersättningen

Då tingsrätten enligt ovan kommit fram till att Sofia Öhrn och Helena Raukola hade ett samboförhållande ska Sofia Öhrn anses ha bättre rätt till försäkringsersättningen än Göran och Leena Raukola. Käromålet ska därför ogillas.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Göran Raukola och Leena Raukola solidariskt ersätta Sofia Öhrns rättegångskostnader.

Göran och Leena Raukola har överlämnat till tingsrätten att ta ställning till skäligheten av de rättegångskostnader som Sofia Öhrn har yrkat ersättning för. Tingsrätten bedömer att yrkandet i sin helhet är skäligt och att Göran och Leena Raukola därför ska ersätta Sofia Öhrns rättegångskostnader med yrkade 114 660 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (TR-02)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, inges till tingsrätten senast den 9 december 2020.
Prövningstillstånd krävs.

Agneta Benner

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se